

altària sis palms de cana e han a ésser les dites *orles* de gruxa del larch de la present pàgina» (BCEC, 1905, 337); en un de 1485 relatiu al castell de Callosa d'En Sarrià designa la barana o la vora d'un pou: «[el pou] tenia bella *orla* de pedra picada, e tenia pedra altra ab 5 gafes de ferro» (Salvà, *Callosa* I, 52).

Avui *orla* és mot bastant viu en la llengua,³ molt usat en el sentit de 'barana d'una embarcació' (BDC XII, 52, 75, 79, 103); es diu *orla morta* de la «porció d'*orla* d'una barca de bou --- L'escullat la limita en la 10 proa, i el tàlem en la popa» (EROig-JAMades, BDC XIV, 42).⁴ J. Giner i Marc, en una nota de 5-VIII-1955, reporta que *orla* (de les barques) és usual a València, i que l'ha sentit també als pagesos, pronunciat en algun cas amb *o* oberta. El mot s'usa també a Peníscola,⁵ transcrit com a *orla* per A. Aya Roca (*El món mariner de Peníscola*, València 1981, p. 314). De fet, la pronúncia amb *o* oberta sembla bastant difosa: així a Barcelona, a St. Pol de Mar,⁶ i segons *AlcM* a Mall., Men., Tort., Lleida i Urgell. Notem que la *o* oberta es 20 deu a un canvi de la *o* originària, fenomen que s'ha donat en una sèrie de mots amb *o* inicial.⁶

DERIV.: *Orlar* 'guarnir d'una orla' [Cerverí: «al fill de Dona Bella (= Roger de Llúria) laix uns vestirs *orlats*» (*Test.*, v. 177)]; Eiximenis: «ab ornaments pu- 25 tateschs e pus bells que dones seglars, tapins ab puntes, e guants *orlats* de stiu» (*Dones*, cap. 299, A201vb, B [ms. S. xv]: guants obrats de stiu, 1: guants d'estiu); doc. de 1401 de Val.: «vii alnes vellut negre per *orlar* lo dit drap» (Carreres Zacarés, III Congr. Hist. 30 *Cor. d'Ar.* I, 263); «*orlar* la bayna (de l'espasa)», en doc. de Barcelona del S. xv (*DAG.*); Verdaguer: «Com roja cabellera de l'Etna que desbota / del cel caygué una espasa de llamps *borlada* y trons» (1867, *Ail.* IX, 28c)], amb cast. *orlar* (c. 1250),⁷ oc. *orlar*,⁸ fr. ant. *or-* 35 *ler*, *ouler* (S. XII), deriva d'un ll. vg. *ORŪLARE. *Orlador* [1507, Busa-Nebr.; Lab. 1888]. *Orladura*, ant. [1278, «Establít és que frares no degan portar color de seda sinó blanque o negra et bermella; et *orlladures* et obres d'or o d'argent» (Miret, *TemplH.*, p. 362)]; 40 «*orladura* ni garniment» (GTorroella, *Faula*, v. 483)]. *Sobreorla* 'part superior més prima, de les parets laterals de la barca, la que sobresurt per damunt dels corredors, coronada per un llistó pla anomenat [*el sō-brōpōla*]: consta de dues parts, una superior i una altra inferior, totes dues dividides en departaments més 45 amples que alts per barrots de la banda de dins. La part superior, que en el tros central sol treure's quan la barca va en mar per a més comoditat de la calada' (mot recollit per JCoromines a St. Pol de Mar, 1928). 50

¹ Cf. cast. *orilla* 'vora', amb un altre sufix diminutiu -ELLA, i el gallec *ourello* 'vora (d'un objecte)' en suposa encara un altre: *ŪLUS (DECH IV, 298a8). D'altra banda, no es pot del tot descartar la possibilitat que el cat. ant. *orle* (m.) fos originari com en 55 occità i francès, i *orla* un postverbal antic d'*orlar*, que segons tots els indicis remunta a un llatí vulgar *OR(Ū)LARE, veg. infra. — ² Aquest mot degué ser molt comú al Rosselló a judicar per les formes llatines *oras* i *orlis* citades per Alart dels documents en 60

llatí medieval: 1250 «tuaylola cadrata cum *oris* de veyluta», 1350 «pannus cum *orlis* de sindone nigra» (*InuLC*, s. v. *orla*, i altres exemples de la forma amb -rl-, s. v. *orlar*), on però *orlis* pot referir-se a *orla* o *orle*. Notem que Ll. d'Aversó també duu *orle* (748, 1), el qual tanmateix pot ser un occitanisme. — ³ L'usa un cop MilàF: «Que's pinta a la naturalesa, no sols ab los colors usats pels poetes sinó ab los tons dels Buffons y Humboldts, ab tal que no s'oblíde que la naturalesa no és més que l'*orla* del vestit de Aquell qui l'ha criada» (O. C., ed. Gili, 1883, p. 274). — ⁴ Evidentment es diu *orla mort* [sic] a Cullera i Dénia (Lidíio Nieto, *Actas, V Congr. Int. de Est. Ling. del Medit.*, Madrid 1977, p. 106), definit allí com 'part superior de l'embarcació, a continuació de coberta'. — ⁵ JCoromines, *LleuresC*, p. 190, n. 17. — ⁶ Estudia aquest problema JCoromines, *LleuresC*, pp. 189ss. — ⁷ Notem el seu ús en un doc. arag. de finals del S. xv: «et alia capa de tiraz vermicula cum capucio et *orlata* de anuamath --- una dalmatica --- de oztri vermicula ornata de moraxse, et ii de ciclaton *orlatas* de moraxse» (*Cart. Fanlo*, 92.24); crida l'atenció la coexistència d'*orlar* i *ornar* en aquest passatge. — ⁸ Alguns exemples en *Jaufré*: «[el leprós] ac las prunellas escuras, / e-ls ueils trebles e grepellatz / tot entorn de vermeil *orlatz*» (v. 2324), «e ac almuissa d'escarlata, / anta, de sembelin *orlada*» (v. 5223, trad. com «bordée de sibeline»).

Orm, V. *olm* *Ormeig*, V. *ormejar*

ORMEJAR, 'ancorar, amarrar la nau' (ant.), 'equipar o aparellar (un vaixell o un altre objecte o un projecte)', amb oc. *ormejar* 'amarrer, mouiller (un navire)', it. *ormeggiare* id., prové del gr. ὀρμηξέω 'ancorar'.¹ □ 1.ª doc.: Desclot; *Cost. Tort.* etc.

El sentit de 'ancorar, amarrar la nau', encara que no assenyalat en el *DAG.* i *AlcM*, era ben comú en el llenguatge antic. Llegim en Desclot: «E anaren tant per la mar, ab un vent e ab altre, tro que aribaren a la primera terra de la ila de Malorca --- e aquí *ormegaren-se* totes les naus, e los lenys, e les terides e l'altre navili» (*Cròn.*, cap. 34, *NCL* II, 94.8), i en un doc. ross. de 1318: «negan hom no gaus metre entre el naveli del senyor Rey ni *hormegar* sobre el dit naveli, puys que aga espasi d'*ormegar*, e que pusca caber al dit port de Port Venres» (P. Vidal, *RLR* xxxii, 154). S'usa ben sovint en el *Consolat*: «Si una nau o dues o quantitat de naus o de lenys entraran en port --- en plaia o en altre loch e entraran ensempe e s'*ormeiaran*, quascun d'ells se deu tan lluny *ormeiar* del altra que per res no poguessen fer algun dan la un al altre» (cap. 203, ed. Moliné, p. 92b); «Nau o leny que après d'ells vendrà o entrarà se deu *ormeiar* en guisa o en manera que no li faça dan» (cap. 202, p. 91b); «mariner és tengut e deu donar exàrcia dauant la nau, e *ormeiar*, o-y sia lo notxer o no-y sia. Mas no-y gosa 60 leuar que *desormeig* si no'n ha comandament» (capítol 175, p. 79a): és a dir que una de les tasques del